

Таким чином МКФ допомагає спеціалістам приймати рішення щодо функціонування й обмеження життєдіяльності дитини з ООП, уніфікованою, зрозумілою, стандартизованою мовою. За допомогою чітких критеріїв для опису життєдіяльності дитини з ООП та комплексно планувати послуги у сфері освіти й охорони здоров'я. Адже всі компоненти МКФ взаємопов'язані і заключення про особливі освітні потреби без них не можливе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» (2017 р.) URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2018 року № 981 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 21.12.2018 № 2449) URL : https://moz.gov.ua/uploads/2/11374-9898_dn_20181221_2449.pdf
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ "Агентство "Україна", 2019. 300 с.

Наумчук Ірина Вікторівна
*студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Красовська Ольга Олександрівна
*доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри теорії та методики початкової освіти.
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Закон України “Про освіту” розглядає інклюзивне навчання як одну з форм здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами. Тож перед освітньою інклюзією постає завдання формування в учнів з психофізичними порушеннями не лише системи предметних компетентностей, але й застосування змісту освіти для корекції наявних недоліків розвитку. Саме корекційне виховання в процесі здобуття освіти дітьми з інтелектуальними порушеннями цілеспрямовано та послідовно поліпшує їх розвиток і соціалізацію, здійснює профілактику виникнення негативних новоутворень у “структурі дефекту”, формування максимально можливих позитивних властивостей дитини, шляхом виправлення порушень розвитку психолого-

педагогічними засобами.

У психології проблему інтелекту та інтелектуального розвитку відображено у працях як зарубіжних (Ч. Спірмен, Л. Терстон, Дж. Гілфорд, Р. Кеттелл, Ж. Піаже та ін.), так і вітчизняних психологів (Г. Костюк, Г. Балл, І. Мартинюк, Ю. Машбиць, В. Моляко, С. Максименко, М. Холодна, М. Смульсон, Р. Пономарьова, Л. Засекіна та ін.).

Термін “інтелект” походить від латинського інтелект, що означає “розум”. Це здатність людини до використання операцій мислення (аналізу, синтезу, порівняння, абстракції, узагальнення, конкретизації), вміння застосовувати набуті знання та досвід у практичній діяльності, проникати в сутність речей і явищ навколишнього світу, виділяти основну ланку в складному ланцюзі причинно-наслідкових зв'язків і нагромаджувати нові знання та досвід [3].

В. Синьов зазначає, що “інтелект” включає сукупність здібностей особистості, які об'єднують не лише пізнавальні (сприймання, мислення, пам'ять, уяву), а й інші психічні процеси (емоції, волю), а також ті властивості особистості, які пов'язані з її спрямованістю (потяги, бажання, інтереси до інтелектуально-пізнавальної діяльності, її мотивацію), досвід (якість наявних знань), характерологічні риси (самостійність, критичність) тощо [5, с. 16].

Учні з інтелектуальними порушеннями – це діти з системними порушеннями пізнавальної діяльності, що має зворотний – затримка психічного розвитку (ЗПР) — та незворотний характер (розумова відсталість: олігофренія та деменція). В. Абрамов, В. Бітенський, В. Гавенко вказують, що до затримки психічного розвитку відносять стани, що проявляються легкою інтелектуальною недостатністю й займають проміжне положення між інтелектуальною нормою й олігофренією. Інтелектуальний показник за цих форм розладів становить 71—80 [3, с. 423]. В. Синьов, О. Хохліна вказують на те, що затримка психічного розвитку від розумової відсталості відрізняється високими можливостями компенсації за умови корекційно-розвиткового навчання, завдяки відносно збереженій зоні найближчого розвитку. А. Обухівська вказує на те, що затримку психічного розвитку доцільно розглядати як стан, значно ближчий до норми, ніж до розумової відсталості [2, с. 8].

У дітей із затримкою психічного розвитку нейропсихологічні показники виявляються у наступному: у дітей збережена здатність до логічного мислення, яке не може повноцінно розвиватися через дефіцит окремих пізнавальних функцій, виснажуваність нервових процесів, отже, низьку розумову працездатність. Адаптація інклюзивного освітнього середовища для дітей із ЗПР передбачає пристосування просторово-предметного (зменшення рівня та кількості сторонніх сенсорних стимулів, шуму в класі; застосування охоронно-педагогічного режиму; розміщення дитини у класі поряд з дітьми, які не мають труднощів у навчальній діяльності й характеризуються високим рівнем розвитку моральних переконань щодо взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами та ін.); психодидактичного (навчання здійснюється за адаптованими програмами, використання навчальних завдань різного рівня складності (відповідно до динаміки працездатності), збільшення часу на їх

виконання, зміна темпу уроку, чергування видів діяльності; адаптація наочних та інших матеріалів; використання поетапної інструкції, додавання письмових інструкцій до завдання й ін.); та соціальних компонентів середовища (мовленнєве або невербальне схвалення вчителя (усмішка, похвала тощо); фізичний контакт (дотик до плеча, потиск руки тощо); забезпечення доступу до улюблених занять; створення “ситуації успіху” та ін.).

Діти з легкими інтелектуальними порушеннями можуть навчатися за індивідуальними модифікованими програмами, які передбачають трансформацію характеру подачі матеріалу шляхом зміни змісту та концептуальної складності дисциплін. Наприклад, в процесі вивчення рідної мови (букварний період вивчення грамоти) діти з розумовою відсталістю потребують уповільнення навчання й зміни послідовності вивчення звуків та букв, що обумовлено кількома факторами: враховується не частота вживання звуків і букв (як при навчанні дітей з нормо-типовим розвитком), а те, наскільки звук збігається з буквою; складність злиття звуків у склад; особливості звуковимови учнів. Без модифікації навчальної програми засвоєння звуків та букв рідної мови дитиною з легкою розумовою відсталістю буде ускладненим.

Діти з розумовою відсталістю потребують модифікації просторово-предметного (розміщувати дітей за одно-двомісними столами надійної конструкції, без гачків та полиць із заокругленими кутами, неподалік від учителя; обмежити кількість сенсорних стимулів, що одночасно впливають на дитину та ін.); психодидактичного (пристосування навчального плану та програм, що передбачає модифікацію змісту освіти до особливих освітніх потреб дитини, зменшення обсягу та спрощення характеру матеріалу; уповільненість процесу навчання та ін.) та соціальних компонентів інклюзивного освітнього середовища (забезпечувати послідовність, максимальну чіткість та єдність педагогічних вимог до дитини; частіше використовувати позитивні підкріплення, створювати “ситуацію успіху” в процесі доступної діяльності; поступово вчити самоконтролю поведінки, залучати їх до порівнянь, оцінок, причинних обґрунтувань актів поведінки; забезпечити кожній дитині посильне доручення, враховуючи її індивідуальні здібності, інтереси, захоплення; надавати допомогу та здійснювати контроль за виконанням доручень та ін.)

Отже, кожна дитина з інтелектуальними порушеннями в процесі інклюзивного навчання потребує спеціальної програми (модифікованої при розумовій відсталості й адаптованої при ЗПР) та методики навчання, застосування охоронно-педагогічного режиму, участі в навчальному процесі необхідних фахівців, зокрема педагога-дефектолога та практичного психолога. Дуже відповідальним є чітке розуміння структури та психологічних особливостей кожного виду інтелектуальних порушень, що зумовлюють ті чи інші труднощі у навчанні конкретної дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мартинюк І. А. Патопсихологія. К. : Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
2. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К. : Редакція загальнопедагогічної газети, 2012. 128 с.
3. Психіатрія і наркологія. за ред. В. Л. Гавенка, В. С. Бітенського. К. : ВСВ “Медицина”, 2015. 512 с.
4. Психіатрія і наркологія: підручник. за ред. О.К. Напрєєнка. 424 с.
5. Синьов В. М., Матвєєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталого дитини. К.: Знання, 2008. 359 с.

Остапчук Сніжана Петрівна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет»
імені академіка Степана Дем'янчука

Красовська Ольга Олександрівна
доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та методики початкової освіти.
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

«Освіта – це єдина зброя, яку ви можете
використовувати, щоб змінити світ»
Н. Мандела

Війна вносить свої корективи у низку сфер життя. Змін потребує і викладання певних навчальних предметів у школі, зокрема, історія.

Дистанційне навчання – це демократична й зручна система навчання, рівноцінна з очною, екстернатною формами. Добираючи навчальний матеріал, вчителю варто фокусуватися на сюжетах, що дадуть учням глибше розуміння історії боротьби українського народу за незалежність і своє майбутнє. Для прикладу подавати ті сюжети, на яких можна продемонструвати міць і незламність України, готовність протистояти ворогу навіть у найскладніші часи. Стануть у пригоді й теми та завдання, спрямовані на осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям України, між світовими, державними та регіональними процесами.

На вчителів історичної та громадянської освітньої галузі сьогодні, як ніколи, лягає відповідальність за розвиток в учнів критичного та системного